

Kulturdepartementet
Katarina Höög

Gemensamt yttrande över SOU 2010:11

Spela samman - en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet

från Eric Sahlström Institutet (ESI), Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD), Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR) och Svenska Folkdansringen

ESI, Folkdansringen, RFoD och SSR, arbetar med att formulera en nationell handlingsplan för ökad samverkan och utveckling av våra genrer. Vi har stora förväntningar på att vårt arbete skall långsiktigt stärka detta kulturområde och leda till att det oftare uppmärksammas vid kulturpolitiskt beslutsfattande.

Vi har i tidigare gemensamt yttrande över Kulturutredningen efterlyst konkreta förslag på åtgärder för att motverka de brister i kulturlivet som där anförts. Vi är i grunden positiva till ökad regional makt över institutioner och kulturpolitiska beslut. Men vi är samtidigt oroliga för hur genrer som vårt, som inte har fått ett starkt insteg i den regionala och nationella kulturpolitiken skall kunna bli hörda och hur kulturlivet skall bli mer rättvist när man jämför olika kulturuttryck. För en förnyelse som bidrar till rättvisa behövs också att organisationsstrukturen förändras. Vill man att kulturpolitiken skall nå och beröra alla, krävs en ny politik för den civila sektorn i kulturlivet.

Kulturpolitiken kan bidra till att stärka demokrati och rättvisa genom ett ökat stöd till de demokratiska organisationerna så att dessa får bättre möjlighet att verka.

Verksamheten i våra organisationer och institutioner förvaltar och utvecklar immateriella kulturarv som vår historia och moderna samhälle vilar på. Vi gör inte detta av nostalgiska skäl, inte heller därför att vi anser att vi skall leva som man gjorde för 50 eller 100 år sedan. Vi gör det på grundvalen att alla människor är lika mycket värda och skall mötas med respekt för sitt kulturarv och sin särart. Den traditionella folkdansen och folkmusiken i Sverige har rötter i många länder. Med trygghet i de egna rötterna underlättar vi för öppenhet mot andras kulturarv. Vi vill och kan fungera som brobyggare som hjälper till att minska konflikter i samhället.

Organisationernas verksamhet bygger på mångas ideella aktivitet. Detta innebär också att vi erbjuder mötesplatser runt om i landet. På så sätt görs professionella artister tillgängliga för en bred publik som vill lyssna och dansa till musiken. På samma sätt utvecklas och stärks amatörverksamhet. Folkmusik- och folkdansverksamheter utvecklas av oss gemensamt, av våra organisationer, institutioner och högskolor, under förutsättning att vi har tillgång till nödvändiga resurser.

Stödet till kultursektorn måste vara långsiktigt och bygga på insikten att hela sektorn inte kan vila på enbart ideellt engagemang.

Det behövs en infrastruktur med stabila grundresurser för att maximera de ideella insatserna och utveckla lokal och regional kulturverksamhet.

Institutioner för folk- och världsmusik och dans

Sedan de kulturpolitiska besluten 1974 har en omfattande struktur av utbildningar inom framförallt folk- och världsmusik byggts upp, men i viss mån även inom folk- och världsdans. Från att ha negligerats av kulturlivet, har under de senaste trettio åren folkmusik/världsmusik blivit erkänt som seriös kultur. Musiker utbildas idag på fyra av sex

musikhögskolor. Publiken har dock inte i tillräcklig utsträckning fått tillgång till dessa musiker. Kulturpolitiken har inte utvecklat strukturer som gör att de också får höras på sina eller kanske bättre uttryckt på genrens villkor. I stort sett alla som utbildas inom dessa områden är idag hänvisade till arbeten som frilansare. De flesta är mångsysslare – arbetar som pedagoger, artister och med andra slags uppdrag. Man bör slå vakt om och underlätta bredden av utkomstmöjligheter. Men kulturpolitiken, skattesystemet liksom arbetsförmedlingarna skapar istället ofta hinder. Dagens kulturpolitiska system är utformade för dem med fasta anställningar på institutioner. Här kan folkrörelserna inom kulturområdet bli viktiga komplement för att upprätthålla mötesplatser och struktur för utveckling.

På de fyra musikhögskolor som arbetar med folk- och världsmusik finns insikten om att kvalitet förutsätter specialisering. Utredningens resonemang om mångfald är ofullständiga. Vår erfarenhet är att det inte går att tvinga fram mångfald. Regleringsbrev till statliga institutioner och förhandlingar om påsar, portföljer eller koffertar är inte tillräckliga påtryckningsmedel för att skapa mångfald. Nya former för specialisering skapas inte genom skrivningar i regleringsbrev eller tillsättande av enstaka styrelseledamöter med "annorlunda" bakgrund.

Våra genrer behöver samma möjligheter till repetitioner och utveckling av repertoar och konsert eller sceniska program som konstmusikens institutioner. Våra genrer behöver samma möjligheter till konstnärliga experiment och forskning, möjlighet att engagera gästartister skapa residens mm. Det saknas idag en infrastruktur för detta.

Utan starka centra med kompetens inom folk- och världsmusik kommer direktiv om mångfald att få begränsade effekter för våra genrer. Det behövs särskilda institutioner som specialiserar sig på denna genre.

Flera nya centra behöver skapas inte minst med inriktning på dans och musik med rötter i minoriteters kultur och kulturer med rötter utanför Sverige. Stödet till genrer som inte fick institutionsstrukturer på 70-talet bör stärkas så att fler genrecentra kan skapas.

Villkoren för folk- och världsdans har stora likheter, men också stora skillnader jämfört med vad som gäller för folk- och världsmusik. Folkdansen har svagare utbildningsstruktur. Utbildningar för artister saknas nästan helt och utbildningsstrukturen för pedagoger är svag. Danslivet inklusive Kulturrådet prioriterar inte folk- och världsdans vid bidragsgivning, i arrangörsstrukturerna och inte heller i de flesta regionala danskonsulenters arbete. Ett förstärkt utbildningssystem inom folklig dans ger också möjligheter att stärka den folkliga dansens roll inom grundskolan. Ett viktigt inslag i ett sådant system är stöd till Ethnoläger för folk- och världsdans. En avgörande förutsättning för utveckling av folk- och världsdans är tillgången på levande musik. Därför är samspelet mellan områdena musik och dans inom kulturpolitiken mycket viktig för denna genre. En framtida musikplattform bör samverka aktivt med dansområdet.

Idag finns nationella centra för folk- och världsmusik samt dans i Stallet folk- och världsmusik i Stockholm, Eric Sahlström Institutet i Tobo och Folkmusikens Hus i Rättvik. Dessa centra är livsviktiga för den traditionella musikens och dansens bevarande och utveckling i landet. De har de senaste åren drabbats hårt av försämrade ekonomiska förutsättningar. ***Vi anser att befintliga centra skall stärkas och ges tydliga nationella uppdrag med nationell finansiering. Uppdragen kan handla både om insatser för amatörer och för proffs. Stöden skall värdesäkras.***

Jämlikhet mellan genrer

Begreppet "svaga musikgenrer" som används i kulturutredningen är i detta perspektiv olyckligt och missvisande. Svensk jazz eller folk- & världsmusik kan knappast beskrivas som svaga genrer ur ett konstnärligt eller kreativt perspektiv. Det handlar snarare om musikformer som saknar röst, resurser och institutioner utifrån en fördelningspolitisk problematik som kulturutredningen undviker att analysera. Utredningen om ny musikplattform delar vår åsikt om detta.

Att inte förhålla sig till denna genreproblematik är att sticka huvudet i sanden. Speciellt i en tid där företrädare för dessa delar av musiklivet med allt högre röst talar om problem i termer av "strukturella orättvisor" och en rådande "musikalisk genremaktordning". Musikvetenskaplig forskning har också intresserat sig alltmer för "estetiska kulturella hierarkier". Detta kommer förr eller senare att kräva en omprövning av invanda föreställningar, men det innebär också en möjlighet till förnyelse och ökad mångfald. En handlingsberedskap för att möta denna utveckling borde också genomsyra en statlig kulturpolitiken i stort.

Genrefrågor behöver bevakas i förhandlingarna mellan stat och region. Frilansande musiker kan inte betraktas som en enhetlig grupp. De nya stödformerna i kulturlivet som byggs upp måste suddas ut de orimliga skillnader som idag råder mellan genrer. Inom vissa genrer som saknar institutioner är alla konstnärer hänvisade till att arbeta som frilansare.

Arbetet inom den nyinrättade Musikalliansen visar på stora skillnader i exempelvis anställningsvillkor mellan olika genreområden. Möjligheten till längre projektanställningar kommer med få undantag enbart frilansande musiker inom västerländsk konstmusik (med starka institutioner) till del. Detta kan leda till en snedfördelad arbetsmarknad och en avsmalning av konstnärlig bredd i det regionala musiklivet.

Musikpolitiken bör kompensera de idag rådande skillnaderna mellan genrer.

Omorganiseringen av kulturlivet får inte urholka kompetens och kontinuitet.

Rikskonserter har, i samarbete med flera av musiklivets övriga aktörer, drivit rikstäckande projekt som Musik Direkt, Swedish Jazz Celebration, Ethnolägret, Folk- & världsmusikgalan, m fl. Det är viktigt att projekten fortlever. Planeringen inför 2011 måste påbörjas.

Allmänt om ideell kultursektor och amatörkultur – tydligt ansvar behövs

Ansvaret för ideell kultursektor och för amatörkulturområdet är idag oklart. Det måste finnas ett tydligt ansvar för överblick för denna sektor. Genomförandet av regionaliseringen av ansvaret för kulturstöd måste åtföljas av en tydlig analys och utpekande av var det centrala ansvaret skall finnas för amatörkultur och ideell kultursektor. Detta är en förutsättning för att modellen skall kunna framgångsrikt förverkligas. Frågan om hur ansvarsfördelningen skall utformas bör bli föremål för de planerade överläggningarna mellan regeringen – SKL – civil kultursektor. **Vi anser att ansvaret för ideell kultursektor och amatörkultur skall klart definieras och fastställas i en överenskommelse mellan regeringen – SKL – civil kultursektor.**

Synpunkter på utredningens förslag

Författningsförslag

I konsekvens med resonemangen nedan föreslås följande förändringar i författningstexter:

3. Förslag till förordning om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet

§ 4 stycke 1 Ny lydelse: Grunderna för den regionala kulturplanen ska utarbetas i samverkan med länets kommuner, berörda organisationer och kulturlivet i länet.

§ 7 1. Stryk ordet professionell.

4. Förslag till förordning om ändring av förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet

§1 Använd begreppet kulturverksamhet genomgående i texten. Alltså byt ut i slutet av första stycket *kulturinstitutioner* mot *kulturverksamheter* och i uppräkningsdelen som inleds *Statsbidrag får ges till*

1. *teater- dans- och musikverksamheter* (då kan *inklusive länsmusikverksamheter* strykas)
4. *lägg till och kulturkonsulenter*

I avslutande raderna i paragrafen: byts också *institutioner* mot *verksamheter*.

På motsvarande sätt byts *arkivinstitution* mot *arkivverksamhet* i § 16, 18, 21 och 22 samt *kulturinstitution* mot *kulturverksamhet* i § 18, 21 och 22.

1. Utredningens uppdrag och arbetsformer

1.4 Andra överväganden

Utredningen skriver att den inte har behandlat folkbildningens roll för det regionala och lokala kulturlivet. Samtidigt betonas studieförbundens stora betydelse för kulturverksamhet runt om i landet.

Vi vill lyfta fram att en stor del av den ideella kultursektorn inte anser att studieförbunden i tillräcklig utsträckning bidrar till utvecklingen av kulturverksamheter inom alla kulturområden. Sex ideella organisationer har skapat ett nytt studieförbund, Kulturens bildningsverksamhet, som idag har tio kulturella riksorganisationer som medlemmar och blir ett fullvärdigt studieförbund från 1 juli. Inom Kulturens har vi med glädje kunnat konstatera att de senaste årens uppmärksamhet av studieförbundens roll för kulturlivet och konkurrensen som bildandet av Kulturens bidragit till medfört att kulturfrågorna fått ökat uppmärksamhet inom flera studieförbund. Medlemmar i organisationerna som bildat det nya studieförbundet har den senaste tiden fått erbjudande om ökat stöd till sina verksamheter.

Vi vill också betona att det idag är enbart via studieförbund som lokala verksamheter får statsbidrag. Detta gör att studieförbunden med mycket små stöd eller praktisk hjälp kan registrera och redovisa verksamheter som sina, inklusive de som planeras och genomförs av våra medlemmars och med stora ideella arbetsinsatser. Bilden av studieförbundens insats är missvisande när de i praktiken ofta enbart deltar som bidragsförmedlare och leder till att de ideella organisationernas arbete osynliggörs. Man skulle kunna jämföra med att Kulturrådet redovisade all verksamhet som genomförs av regionala institutioner som sin egen verksamhet eftersom rådet fördelat statsbidrag till dem. Att de lokala verksamhetsgenomförarna är osynliggjorda i den officiella statistiken är mycket olyckligt och behöver förändras. Vi återkommer till detta i våra förslag med anknytning till kapitel sju.

3. Regionala kulturverksamheter med statligt stöd

En generell kommentar till kapitlet är att det här saknas en analys av i vilken utsträckning verksamheterna i regionerna lever upp till de kulturpolitiska målen.

3.2.2 Musikverksamhet

Utredningen konstaterar att de statligt stödda orkestrarna i Sverige uppvisar en stor variation avseende repertoar och orkesterstorlek. Man diskuterar vidare att det finns en viss geografisk obalans i orkesterutbudet. Utredningen diskuterar dock inte de stora variationerna som finns vad gäller utbudet av mångfald. Vi återkommer till denna problematik. Vi vill här enbart konstatera utredningens beskrivning kan ge intrycket att "rättvisa" inte behandlar mångfald utan först och främst geografisk spridning av de kulturformer som redan har en institutionell struktur.

3.6 Länskonsulentverksamhet.

Konsulentverksamhet är av stor betydelse för kulturlivet. Idag är det bara delar av kultursektorn som har tillgång till konsulenter. Fler kulturområden borde omfattas exempelvis, amatörkulturområdet och ideella kultursektorns regionala strukturer. Konsulentverksamheten behöver utvärderas och utvecklas, kontinuerligt. Det måste finnas tydliga mål och uppdrag samt återrapporteringskrav.

Vi har alltför sällan samarbeten med länskonstnärer eller länskonsulenter. Det saknas etablerade former för samarbeten mellan de olika verksamhetsområden där vi ingår. Stödet, stimulansen är sällsynt och sker framförallt på länskonstnärernas villkor. Detta problem med ensidighet i relationerna mellan de som skall stödja organisationslivet, amatörverksamheter, genrer som saknar institutionell struktur blir särskilt tydlig i fråga om länskonsulentverksamhet. Det är därför viktigt att länskonsulenter har en stark förankring i de rörelser som de skall samarbeta med. Utformningen av uppdrag och krav skall göras i samverkan med den grupp som konsulentverksamheten är riktad till. Det är viktigt att det finns en balans mellan regional styrning av tjänster och behov och önskemålen av utövarna.

Utredningen föreslår att en särskild utredning görs om de nationella hemslöjdskonsulenterna mm. Denna utredning ges bör ges ett brett uppdrag som belyser frågor kring ansvar för utveckling och samordning, för och nackdelar med olika slags huvudmannaskap för läns-hemslöjdskonsulenterna samt samspelet mellan dem och rikskonsulentverksamheten inklusive formerna för fördelning av medel som idag går till den ideella sektorn på området.

Vi anser att länskonsulenter skall lika ofta ha ideella organisationer som huvudmän som regionala institutioner eller förvaltningar. Formerna för främjande av hemslöjden bör prövas som modell för främjande av andra kulturområden.

3.9.3 Statens kulturråds bidragsgivning och uppföljning idag

Vi anser att Statens kulturråd inte i tillräcklig utsträckning redovisar den ideella sektorns verksamheter i den statistik som produceras. Statistik som samlas in och som kräver ett stort administrativt och oftast ideellt arbete har inte sammanställts och redovisats. **Bilden av kulturlivet som beslutsfattare i departement och riksdag får är därmed inte heltäckande.** Den ideella sektorns arbete för ett brett och levande kulturliv i hela landet är otillräckligt belyst. Se även synpunkt ovan i avsnitt 1.4 om studieförbundsstatistiken. **Amatörkulturens samrådsgrupp har lämnat ett förslag till Kulturrådet om gemensamt arbete tillsammans med forskningsinstitutioner för att utveckla kunskap och statistik om den ideella sektorns verksamhet i kulturlivet. Detta förslag har dock avvisats.**

4 Utgångspunkter för statens framtida stöd till regional kulturverksamhet

Utredningen använder *regional mångfald* som ett centralt begrepp i detta kapitel. Men diskussionen om betydelsen av regional mångfald är otillräcklig. Det finns en risk för sammanblandning med begreppet *kulturell mångfald*. **Vi vill betona att det kulturpolitiska målet om kulturell mångfald inte får tunnas ut genom resonemang om regional mångfald.**

Utredningens betoning av armlängds avstånd och professionella bedömningar är viktiga. Vi håller med MAIS om att utredningens resonemang är otillräckliga. Utredningen för här också ett resonemang om risken för inlåsnings effekter och konservering av befintliga strukturer i dagens ansvarsfördelning. Utredningen saknar dock resonemang om risken med inlåsnings effekter med de nya strukturer som föreslås.

Regeringens och riksdagens nya mål betonar kreativitet och konstnärlig kvalitet. Samverkansutredningen har i sina förslag i stället betonat institutioner och professionalitet. Men med denna förskjutning av begreppen riskerar utredningen en ny form för konservering. Om konstnärliga beslut överlämnas till de som är etablerade konstnärer idag finns det ingen garanti för att nya konstnärliga områden eller områden som hittills inte vunnit insteg i system ges plats i framtida systemen för verksamhetsutveckling och institutionsbyggande. Många av framtidens professionella kulturutryck etableras i en gråzon av hög kvalitet, men icke fullt ut professionell verksamhet dvs i formell mening amatörverksamhet. Många av de främsta utövarna av folkmusik, folkdans, världsmusik, världsdans är i formell mening inte professionella. Vi anser att detta problem inte är tillräckligt analyserat. **Vi föreslår därför att begreppet *konstnärlig kvalitet* ersätter utredningens användning av begreppet *professionell*.**

Det är alltså viktigt att referensgrupper och tjänstemän som enligt principerna om armlängds avstånd ska göra konstnärliga beslut har en så pass bred sammansättning som täcker områden / genrer som vid varje tidpunkt ligger utanför de etablerade genrerna som finns inom befintliga institutioner. **Vi anser att sammansättningen av referensgruppers kompetens och bakgrund skall offentliggöras och ingå i bedömning och utvärdering av resurstilldelning.**

5 En ny modell för kultursamverkan

5.1 Kultursamverkansmodellen

Vi har inga invändningar mot grundprincipen att regioner ges större frihet till medelsanvändning i en ny modell. Kärnpunkten i den nya modellen är från vårt perspektiv hur de föreslagna kulturplanerna upprättas och hur användningen av medlen följs upp också i relation till den överenskomna planeringen.

Respektive landsting tar fram fleråriga regionala kulturplaner i samverkan med länets kommuner och efter samråd med kulturlivet i länet och det civila samhället. Kulturplanen fastställs efter dialog med Statens kulturråd.

Vi anser att formuleringen där utredningen sammanfattar modellen på sidan 69 om samråd med kulturlivet i länet och det civila samhället skall förstärkas. **Vi anser att kulturplaner skall fastställas i samråd med det civila samhället och kulturlivet i länet.**

5.1.2 Regionala kulturplaner och beslut om medelstillelning

Utredningen skriver att modellen bygger på att *det statliga stödbeloppet ska ställas i relation till den verksamhetsmässiga och ekonomiska ambitionsnivån i länen och de särskilda behov som finns. Vi anser att det skall klart uttalas att det statliga stödbeloppet skall relateras till i vilken utsträckning de kulturpolitiska målen uppfylls. De regionala kulturplanerna och uppföljningen måste tydligt relateras till de olika målen.*

I konsekvens med detta förändras texten i förordningen så att meningen om att invånarna skall ha tillgång till

- *professionell teater-, dans- och musikverksamhet* ersätts med
- **teater-, dans- och musikverksamhet med hög kvalitet**

Se motivering ovan i diskussionen av kapitel 4 och vikten av förnyelse och mångfald i kulturlivet.

Synpunkter på vad som skall ingå i de regionala kulturplanerna

Vi vill framhålla vikten av att kulturplanerna ges en sådan form att de beaktar kulturlivets bredd. Olika aktörer inom kulturlivet skall kunna identifiera hur deras områden beaktas, stöds och utvecklas. Följande moment föreslås ingå när krav fastställs på kulturplanernas innehåll och på vilka ämnen som skall behandlas under planeringsprocessen.

- Fastställt var ansvaret finns för breddkultur respektive ideell kultur sektor.
- Tydlighet i hur förutsättningar skapas för ideellt kulturutövande och kulturarbete
BREDD – beskrivning av stödformer, ansvarsfördelning och samspel med spetskulturen
IDEELL – hur stöds, stimuleras och värderas det ideellt kulturlivet
Lokaler och mötesplatser – kartläggning ska finnas på tillgång och ändamålsenlighet i hela regionen och för olika kulturformer med en plan för utveckling regional och lokalt
- Barn och ungdomars kulturdeltagande
Antal barn och unga som deltar i kulturella aktiviteter och i vilka
Vilket stöd utgår per deltagare i olika verksamheter, olika åldrar, allåldersverksamheter
Hur slussas barn och ungdomar från kulturskolor och studieförbund till föreningslivet
- Samspelet region – civil kultursektor
I en överenskommelse mellan kulturlivets ideella aktörer – regeringen – Sveriges kommuner och landsting fastställs ramar och former för lokalt och regionalt samspel. I kulturplanerna redovisas hur samspelet genomförs lokalt och regionalt
- Levande kulturarv
Vilket stöd utgår till ideell verksamhet med kulturarvsbevarande – vård och levandegörande av materiella och immateriella kulturtraditioner med rötter i regionen, hos minoriteter och hos olika grupper invandrare
Former för samspel mellan kulturarvsbevarande institutioner och ideell kultursektor
- Stöd till och stimulans till utveckling av ideellt arrangörskap – omfattning och bredd
- Former för mångfaldsarbete i institutioner och i samverkan med ideell kultursektor

5.1.3 Samverkan mellan statliga myndigheter

Vi instämmer i behovet av ett forum för informationsutbyte och samordning mellan myndigheter. Vi anser att den civila sektorn också bör ha en kontinuerlig relation till de centrala myndigheterna. Det behövs särskilda organ för detta.

Det saknas en nivå i samverkansutredningen, den nationella. Utredningen för inga resonemang om betydelsen av och formerna för samverkan mellan staten och den ideella kultursektorn. Medlen till de centrala organisationerna får inte läggas ut på regionerna. Ideella

folkrörelser behöver för sin utveckling starka demokratiskt organiserade riksförbund. Respekten för de interna demokratiska processerna i organisationslivet måste finnas hos regionerna och på nationell nivå. Vi anser att formerna för samverkan på nationell nivå skall formaliseras och utvärderas precis som formerna för samverkan på regional nivå. **Vi anser att formerna för samverkan bör fastställas via den överrensommelse mellan regeringen – SKL – ideella kultursektorn som bör antas under 2010.**

5.2 Förändringar av anslagsstrukturen

Utredningen skriver som sin grundprincip att den anser att *statliga bidrag till verksamhet som har ett i huvudsak regionalt eller i vissa fall lokalt uppdrag samt en lokal eller regional huvudman och/eller huvudfinansiär, ska fördelas av ett regionalt beslutsorgan.*

Vi instämmer i utredningens principiella ställningstagande att statens stöd till verksamheter som inte har kommunala eller regionala huvudmän dvs det fria kulturlivet inklusive den civila sektorn inte skall fördelas lokalt och regionalt.

Det är viktigt, såsom MAIS utvecklat i sitt remissvar, att existerande ansvarsuppdelning av statens stöd och lokalt / regionalt stöd för t ex lokala arrangörer vidmakthålls. Formerna för detta stöd har visat sig bidra till hög effektivitet för den statliga bidragsgivningen. Oberoende och självständighet för arrangörerna är samtidigt en viktig motivering för det stora engagemanget och det omfattande ideella arbetet.

Beträffande stödet till skapande skola anser vi att det i större utsträckning eller helt och hållet bör fördelas på motsvarande sätt som stödet till idrottslyftet dvs direkt till den civila sektorn. Kulturverksamheterna som sker på skoltid bör vara ett kommunalt uppdrag så länge som huvudansvaret för skolorna finns på kommunal nivå.

5.2.1 Ett nytt gemensamt anslag till regional kulturverksamhet

Små förändringar av kulturpolitiken och bidragsregler har under de senaste åren motverkat mångfaldsmålet i form av inkludering av kulturutövare och kulturformer med grund utanför Sverige. Antalet mångkulturkonsulenter som skall bidra till inkludering har kraftigt minskat. Störst engagemang för interkulturell verksamhet med inriktning på kulturutövare i Sverige finns inom den civila sektorn. Stödet till konsulenter bör inte enbart ges till regioner utan i ökat utsträckning ges direkt till de aktörer som har engagemang och kompetens att främja utvecklingen av interkulturell mångfald i kulturlivet. Bilden som ges i avsnitt 5.2.2 att minskade bidrag från Kulturrådet täckts upp av regionala huvudmän stämmer inte för innevarande år. **Vi anser att anslagsposten 1:2 ap. 4 Bidrag till internationell och interkulturell kulturverksamhet (bidrag till länskonsulentverksamhet) skall även i fortsättningen fördelas av Kulturrådet.**

5.2.2 Överväganden kring de anslag och bidrag som förs över till det nya anslaget

Se ovan beträffande anslaget till mångkulturkonsulenter där vi anser att verklighetsbeskrivningen snabbt förändrats och är inaktuell.

Angående bidrag till teaterkonsulenter och läns-hemslöjds-konsulenter anser vi att dessa områden bör ytterligare analyseras. Dessa funktioner inom kulturlivet har starka kopplingar till den civila sektorn. Balansen mellan civil sektor och offentliga beslut är otillräckligt belyst av samverkansutredningen. Regeringen har inlett en dialog med företrädare för den civila kultursektorn och vi ser fram emot att en överenskommelse görs på motsvarande sätt som för sociala sektorn och integrationsområdet. Konsulentstöd och verksamhetsvillkoren för de centrala kulturorganisationerna bör bli föremål för analys. Stödet för hemslöjdsområdet är dessutom föreslaget att bli föremål för en utredning. Mot bakgrund i detta och de stora

förändringar som i övrigt regionaliseringen innebär anser vi **att anslaget till konsulenter inom teater, hemslöjd m fl områden skall bli föremål för analys och avsiktsförklaringar i en överenskommelse mellan regeringen, SKL och den civila kultursektorn.**

5.2.4 Stöd till tidsbegränsade insatser

Stöd för tidsbegränsade utvecklingsinsatser kan idag enbart sökas av regionala och lokala institutioner. Kulturrådets fria medel för utvecklingsverksamhet har med tiden blivit allt mer begränsade och öronmärkta av regering och riksdag till viss användning. Möjligheter till utvecklingsbidrag för civila sektorns organisationer har minskat över tiden. Det råder därmed ojämlikhet i samverkan mellan institutioner och civila sektorns initiativ. Inbjudan till samarbete till utvecklingsarbete är helt beroende av viljan och resurserna hos institutioner. **Vi instämmer med utredningen om att stöd till utvecklingsinsatser skall fördelas centralt. Vi anser dock att ojämlikheten mellan möjlighet att ta initiativ till samverkan skall utjämnas och att stöd till utvecklingssamarbete också skall kunna sökas av organisationer inom den civila sektorn. Författningstexter bör anpassas så att utvecklingsmedel kan sökas även av ideella aktörer.**

5.2.6 Skapande skola

Kulturpolitikens engagemang för barn och unga har hittills varit inriktad på kommunal verksamhet. Barn och ungas verksamhet inom den ideella kultursektorn har sällan uppmärksammats. Den är eftersatt resursmässigt och kulturpolitiskt. Man har inte tillräckligt uppmärksammat behovet av lokaler som är anpassade till kulturutövarnas behov eller förutsättningarna för att rekrytera, utbilda och behålla ledare.

Barn och unga bör uppmuntras att organisera sitt kulturella engagemang inom ideella föreningar med målet att delta i livslångt kulturutövande. Offentliga mål för livslångt kulturande bör utvecklas på motsvarande sätt som för livslångt lärande.

Kulturverksamhet för barn och unga inom föreningslivet står för kamratskap, en trygg och social gemenskap. Barn och unga lär sig respektera och umgås med andra människor, över generationsgränser, kulturella och etniska gränser. Organisationerna ger barn och unga demokratiska förutsättningar att påverka och ta ansvar. De får i den ideella kultursektorn en tidig träning i demokratins grundläggande spelregler.

Vi instämmer i förslag som också framförts av ideell kulturallians, studieförbund och **ax** att perspektiven på barn och ungas kulturella behov breddas och att stödet till skapande skola inkluderar föreningslivet. Förutsättningarna för det ideella kulturlivet bör vara de samma som inom idrotten. Detta är inte minst en jämställdhetsrättighet. **Vi anser att ett "Kulturlyft" genomförs på motsvarande sätt som Idrottslyftet i samspel med föreningslivet, studieförbund, amatörkulturorganisationer och andra ideella aktörer.**

5.2.8 Bidrag till fria teater-, dans- och musikgrupper, arrangörer samt vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse

Anslaget till arrangörer och fria grupper har under lång tid urholkats genom att det inte har pris- och löneomräknats. Arrangörerna har också drabbats av kraftigt ökade kostnader på grund av förändringar i skattelagstiftningen (ökade kostnader för logi och resor, ökade kostnader för köpta tjänster, höjda arbetsgivaravgifter på grund av slopat företagsstöd, arbetsgivaravgifter på utomlands bosatta artister mm). **vi anser att arrangörerna behöver kompenseras för denna urholkning, samtidigt som arrangörsstödet behöver förstärkas för att fler arrangörer skall kunna få stöd inom systemet.**

Samverkansutredningen anser att systemet för arrangörstöd behöver ses över bl a för att uppdelningen mellan konstnärliga genrer är inaktuell. Utredningen anser att resurserna på regional nivå behöver samordnas bättre och beklagar att det i mindre län kan uppstå konkurrens om publiken. Utredningen efterlyser *en bättre samordning och en närmare koppling mellan de ideella musikarrangörerna, Riksteatern och de regionala teatrarnas och musikinstitutionernas verksamhet*. Av detta skäl föreslås som sagt en översyn av arrangörstödet.

Utredningen tycks underskatta värdet av det ideella arbete som läggs ner i föreningslivet och vikten av att detta arbete är demokratiskt organiserat. Man kan inte tolka motiveringen av en utredning på annat sätt än att de ideella aktörerna skall styras av regionala aktörer och institutioner. Demokrati och självbestämmande är kärnpunkter för den civila sektorn och avgörande för motivationen att göra stora ideella insatser.

Här uppstår en motsättning mellan två demokratiskt uppbyggda system. Det politiskt demokratiska beslutssystemet och det frivilligt organiserade demokratiska föreningslivet. Vi vill betona värdet av föreningslivets arbete och vikten av att kulturlivet tar vara på detta aktivt och med respekt för de interna demokratiska processerna.

Inom området folk- och världsmusik finns ett stort behov av fler ideella arrangörer. Arrangörernas arbete behöver underlättas. Nya arrangörer – särskilt för att främja mångfald / världsmusik behöver utvecklas. Det nationella stödet behöver spridas till fler arrangörer. Ett arbete för att främja fler arrangörer kan bäst bedrivas via genrens egna organisationer.

De ideella musikarrangörerna är mycket kostnadseffektiva för kulturlivet. Förklaringen är till stor del det ideella arbete som läggs ner av arrangörsföreningarna – ett arbete som i sin tur drivs av ett engagemang för och kunskaper om vissa specifika genrer, något som också garanterar ett förtroende hos publiken.

Istället för att göra en särskild översyn bör samspelet mellan ideella arrangörer, staten, kommuner och regioner ingå i den process som regeringen inlett för att skapa en överenskommelse mellan regeringen, Sveriges kommuner och landsting och den civila sektorn i kulturlivet. Det är i första hand här frågan hör hemma. Kommer man vid dessa överläggningar fram till att en översyn bör ske kan översynens uppläggning planeras gemensamt av parterna som ingår i arbetet för en överenskommelse.

Vi anser att arrangörsfrågorna bör bli föremål för överläggningar inom ramen för arbetet för en överenskommelse mellan regeringen, SKL och ideella kulturaktörer. Ifall en översyn genomförs är det viktigt att företrädare för arrangörerna får delta i arbetet och bidra med sina kunskaper och erfarenheter.

5.2.10 Övriga bidrag inom anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Stödet till konsulenter inom bl a mångkulturområdet diskuteras ovan – se 5.2.1 och 5.2.2. **Vi anser att de bidrag som här diskuteras även fortsättningsvis ska fördelas av Kulturrådet och mycket väl kan diskuteras vid överläggningar med regionerna.**

6. Modellens genomförande

6.1 Länsvisa kriterier för modellens genomförande

Utredningen skriver: *En förutsättning för modellens genomförande är att det landsting, eller kommunala samverkansorgan, som har ansvar för att ta fram kulturplanen har väl etablerade kontakter med civilsamhället. Vi instämmer i detta.*

Avsiktsförklaringarna mellan staten och regionerna står som modell för eller som ett första steg för samverkan. I existerande avsiktsförklaringar mellan Statens kulturråd och regionerna behandlar inte den ideella kultursektorn. Den ideella kultursektorn bör i framtiden ingå i avsiktsförklaringarna.

Utredningens bild att det redan sker en löpande dialog med den ideella sektorn kring kulturfrågor i många regioner känner vi tyvärr inte igen. **Vi anser att ett tydligt krav måste ställas på regionerna att möjliggöra för alla slags ideella organisationer att delta i överläggningar och i arbetet med framtagningen av regionala kulturplaner.**

Formuleringen som används om krav på samverkan skall gälla både det lokala kulturlivet och den ideella kultursektorn i enlighet med citatet ovan. Vi föreslår ändring i formuleringen av författningstexten för att skapa lika värde i kravet på samråd.

De regionala kulturplanerna skall upprättas i samverkan med den ideella kultursektorn. Detta skall också avspeglas i författningsförslaget så som vi tidigare framfört anser vi att § 4, stycke 1 i författningstexten i förordning om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet ska ges följande lydelse: **Grunderna för den regionala kulturplanen ska utarbetas i samverkan med länets kommuner, berörda organisationer och kulturlivet i länet.**

Många ideella organisationer har svaga regionala strukturer. Vi delar vad som framförts av ax, Ideell kulturallians och MAIS om svårigheten för våra medlemmar att delta på möten som sker dagtid. Risken är stor att regionen möter på samråden enbart organisationer som har råd att ha anställda. Organisationerna inom ideella kultursektorn stödjer varandra och samverkar via Amatörkulturens samrådsgrupp, ax, Ideell kulturallians och MAIS. **Vi anser att de ideella organisationers samverkansorgan skall användas som kanaler för att bjuda in till samråd under processen att utarbeta regionala kulturplaner och för att utvärdera och följa upp dessa.**

När representanter för ideella kultursektorn medverkar i dialoger ska detta ske på samma villkor som medverkan av det icke institutionella kulturlivet. **Regionerna måste ersätta reskostnader, tid och förlorad arbetsförtjänst till dem som deltar i dialogerna.**

6.4 Tidsplan för modellens genomförande

Förslaget om genomförande är mycket forcerat. De förslag till samverkan som finns är positiva. Men det är svårt att tro att man kommer att hinna med dem. Det blir svårt att hinna med samverkan för de berörda politikerna och tjänstemännen. Än svårare blir det för den ideella kultursektorn att delta i utformningen kulturplanerna. Om modellen genomförs enligt den tidsplan utredningen föreslår är risken stor att modellen inte hinner processas och genomarbetas tillräckligt väl, vilket i sig kan få oönskade konsekvenser. **Vi anser att de första fem länen som kommer att ingå i den nya modellen och som ses som pilotlän bör utvärderas och analyseras innan modellen appliceras på ytterligare län.**

7 Uppföljning, utvärdering och analys

Inledningsvis diskuteras att den bild av kulturlivet som finns redovisad i offentlig statistik är ofullständig och därmed missvisande. Ideell kultverksamhet som bedrivs utanför studieförbunden är osynlig. Verksamheter som bedrivs av föreningar och organisationer som får ett visst stöd via studieförbund framstår som deras verksamhet. Andra verksamheter finns inte alls redovisade i statistik. Arrangemang som görs av ideella musikarrangörer redovisas till Kulturrådet men finns inte sammanfattat i offentlig statistik. Det behövs ett stort utvecklingsarbete som redovisar ideella insatser i kulturlivet, men det behövs också utvärderingar av verksamheters kvalitet och effekter. ax har i en projektansökan utvecklat ett förslag om hur sådan utvärdering och statistikinsamling kan skapas i samverkan med en kulturpolitisk forskningsinstitution i Linköping och Kulturrådet. Förslaget har avvisats av Kulturrådet.

Det är viktigt att forskning om det ideella kulturlivet utvecklas. Resurser för forskning behövs både hos Kulturrådet, den föreslagna analysmyndigheten men även hos de ideella aktörerna själva. **Vi föreslår att frågan om forskning kring amatörcultur och den ideella kultursektorn tas upp som en viktig del i en kommande överenskommelse mellan regeringen – SKL – ideell kultursektor.**

Vi bifogar också vårt remissvar över utredningen om ny musikplattform. Det är flera synpunkter i detta remissvar som är relevanta också för genomförande av samverkansutredningens förslag. Hit hör behovet av gemensamma lokaler för musiklivets organisationer, vikten av att verksamheter så som Stallet folk- och världsmusik, folk- och världsmusikgalan, Ethnolägret m fl återkommande verksamheter skall kunna leva vidare – att inte genomförandet av omorganisationer av kulturlivet skall få oavsedda negativa effekter.

Stockholm den 7 juni 2010

Margaretha Mattsson
ordförande SSR

Michael Näslund
VD ESI

Eva Åström Rune
ordförande RFoD

Ingela Thalén
ordf. Folkdansringen

insänt genom

Lars Farago
e.u.

Bilaga: Remissvar från ESI, Folkdansringen, RFoD och SSR på SOU 2010:12 I samspel med musiklivet – en ny nationell plattform för musiken –
http://www.rfod.se/aktuellt/dokument/Remissv_musikplattf_ESI_Folkdr_RFoD_SSR.pdf